

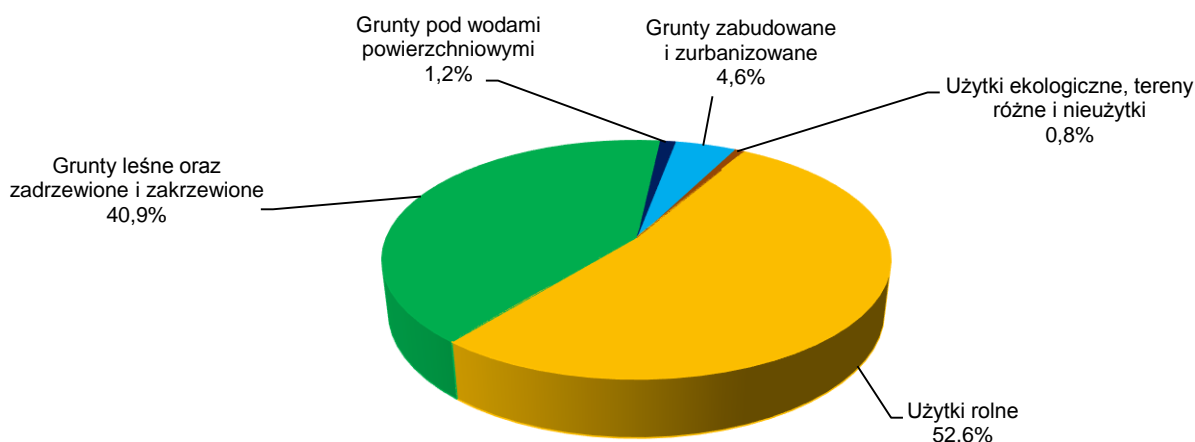
OCHRONA ŚRODOWISKA W WOJEWÓDZTWIE PODKARPACKIM W 2014 R.

Opracowania
sygnalne

Wrzesień 2015

WYKORZYSTANIE I OCHRONA ZASOBÓW POWIERZCHNI ZIEMI I GLEBY

Powierzchnia geodezyjna województwa podkarpackiego w 2014 r. (według stanu w dniu 1 I) wynosiła 1784,6 tys. ha i stanowiła 5,7% powierzchni kraju. Użytki rolne zajmowały 937,9 tys. ha, tj. 52,6% ogólnej powierzchni województwa, grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione – 729,2 tys. ha (40,9%), grunty zabudowane i zurbanizowane – 82,1 tys. ha (4,6%), grunty pod wodami powierzchniowymi – 20,5 tys. ha (1,2%). Pozostałe 14,8 tys. ha (0,8% ogólnej powierzchni województwa) zajmowały użytki ekologiczne, nieużytki i tereny różne.

Stan geodezyjny i kierunki wykorzystania powierzchni województwa w 2014 r.

Stan w dniu 1 I

Wyszczególnienie	Ogółem	Tereny	
		miejskie	wiejskie
w hektarach			
Powierzchnia ogólna	1784576	119706	1664870
w tym:			
Użytki rolne	937886	65245	872641
w tym:			
grunty orne, sady, łąki i pastwiska trwałe	887905	61440	826465
grunty rolne zabudowane	40297	3091	37206
Grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione	729211	26195	703016
Grunty pod wodami powierzchniowymi	20530	2702	17828
Grunty zabudowane i zurbanizowane	82145	24158	57987
w tym:			
tereny mieszkaniowe	13554	7607	5947
tereny przemysłowe	4967	3263	1704
tereny rekreacji i wypoczynku	3132	1445	1687
tereny komunikacyjne	51210	7460	43750
użytki kopalne	1065	38	1027
Użytki ekologiczne	1596	5	1591
Nieużytki	10936	564	10372

Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Tereny miejskie zajmowały łącznie obszar 119,7 tys. ha, tj. 6,7% ogólnej powierzchni województwa, a tereny wiejskie 1664,9 tys. ha, co stanowiło 93,3% powierzchni województwa.

W końcu 2014 r. łączna powierzchnia gruntów, które utraciły całkowicie wartość użytkową (grunty zdewastowane) oraz gruntów, których wartość użytkowa rolnicza lub leśna zmalała (grunty zdegradowane) w wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych albo wskutek zmian środowiska oraz działalności przemysłowej, a także wadliwej działalności rolniczej wyniosła 1,5 tys. ha. W ciągu roku zrehabilitowano 245 ha, a zagospodarowano 154 ha gruntów (głównie na cele rolnicze –78,6%).

Natomiast w trybie przepisów prawnych o ochronie gruntów rolnych i leśnych z produkcji rolniczej i leśnej wyłączono 125 ha gruntów, z czego 89 ha stanowiły grunty rolne a 36 ha grunty leśne. Spośród wyłączonych gruntów rolnych i leśnych największy odsetek (44,0%) przeznaczono pod budowę osiedli mieszkaniowych, 24,8% – na tereny przemysłowe, 18,4% – pod użytki kopalne, na inne cele – 12,0%, a na tereny komunikacyjne – 0,8%.

WYKORZYSTANIE, ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA WÓD

Pobór wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności w 2014 r. wyniósł 271,4 hm³. Pobór z ujęć powierzchniowych osiągnął poziom 225,4 hm³ (83,1%), z ujęć podziemnych – 46,0 hm³ (16,9%). Na cele produkcyjne pobrano 146,4 hm³ wody, eksploatacji sieci wodociągowej – 82,8 hm³, a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 42,2 hm³.

Zużycie wody na potrzeby gospodarki narodowej i ludności wyniosło 245,9 hm³, z czego najwięcej, bo 58,2% wykorzystano w przemyśle, w eksploatacji sieci wodociągowej – 24,7%, a do nawodnień w rolnictwie i leśnictwie oraz napełniania i uzupełniania stawów rybnych – 17,2%.

Średnie zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych na 1 mieszkańca województwa podkarpackiego wyniosło 22,3 m³.

Z terenu województwa podkarpackiego do wód lub do ziemi w 2014 r. odprowadzono 190,1 hm³ ścieków, wśród których przeważały (69,6%) ścieki odprowadzone bezpośrednio do wód lub do ziemi z zakładów, natomiast siecią kanalizacyjną odprowadzono 30,4%. Oczyszczania wymagało 69,5 hm³ ścieków, z których procesowi oczyszczania poddano 98,3%, a 1,7% odprowadzono bez oczyszczania siecią kanalizacyjną, bądź bezpośrednio z zakładów do wód lub do ziemi.

Oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów oczyściły ponad połowę (62,5%) wszystkich ścieków oczyszczanych, biologiczne – 26,5%, a mechaniczne i chemiczne, które obsługiwały wyłącznie zakłady przemysłowe oczyściły odpowiednio 8,7% i 2,3% wszystkich oczyszczanych ścieków.

Oczyszczalnie ścieków w 2014 r.

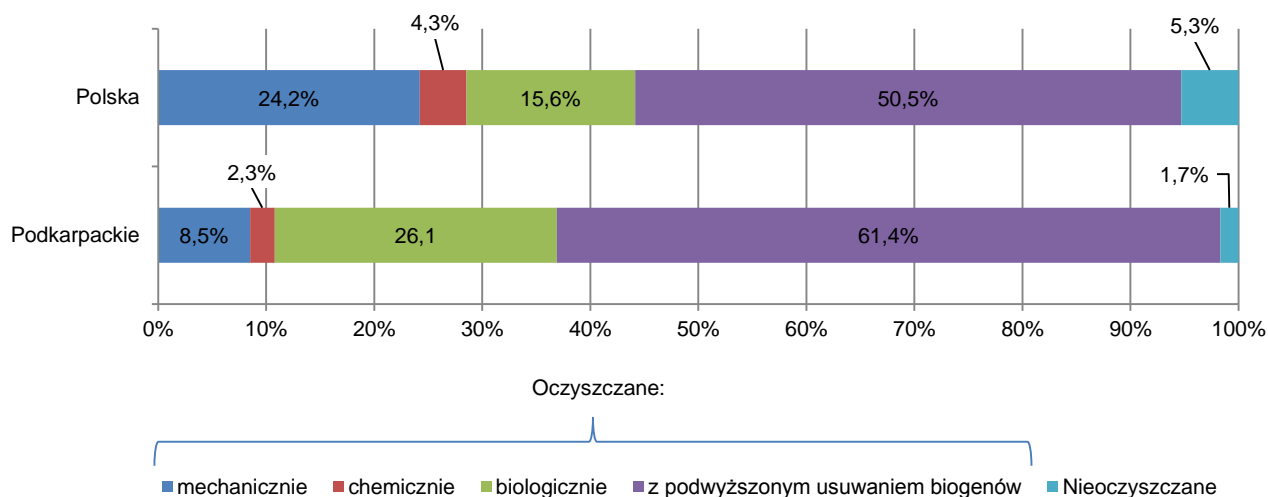
Wyszczególnienie	Ogółem	Mechaniczne	Chemiczne	Biologiczne	Z podwyższonym usuwaniem biogenów
Oczyszczalnie ścieków przemysłowych:					
Liczba ^a	56	16	7	31	2
Przepustowość w dm ³ /dobę	392,1	188,7	178,3	24,2	1,0
Oczyszczalnie ścieków komunalnych^b:					
Liczba ^a	228	-	x	190	38
Przepustowość w dm ³ /dobę	423,5	-	x	82,6	340,8
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem ^c	71,5	-	x	23,9	47,6

a Stan w dniu 31 XII. b Miejskie i wiejskie, pracujące na sieci kanalizacyjnej. c Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków dane szacunkowe, ludność ogółem – na podstawie bilansów.

W 2014 r. działało 56 oczyszczalni przemysłowych, spośród których 55,4% stanowiły oczyszczalnie biologiczne, 28,6% – mechaniczne, 12,5% – chemiczne, a oczyszczalnie z podwyższonym usuwaniem biogenów – 3,6%.

Ponad 1,5 mln ludności, tj. 71,5% ogółu ludności województwa korzystało z 228 działających oczyszczalni komunalnych pracujących na sieci kanalizacyjnej. Ponad 844 tys. mieszkańców miast (95,9% ludności miast ogółem) korzystało z 41 oczyszczalni, z czego aż 91,5% – z nowoczesnych oczyszczalni ścieków o podwyższonej redukcji związków azotu i fosforu, a 8,5% – z biologicznych. Natomiast 677,8 tys. mieszkańców wsi (54,3% ludności wsi ogółem) było obsługiwane przez 191 działających oczyszczalni, głównie biologicznych (173), a także o podwyższonym usuwaniu biogenów (18).

Struktura ścieków przemysłowych i komunalnych^a wymagających oczyszczenia w 2014 r.

a Odprowadzone do wód lub do ziemi.

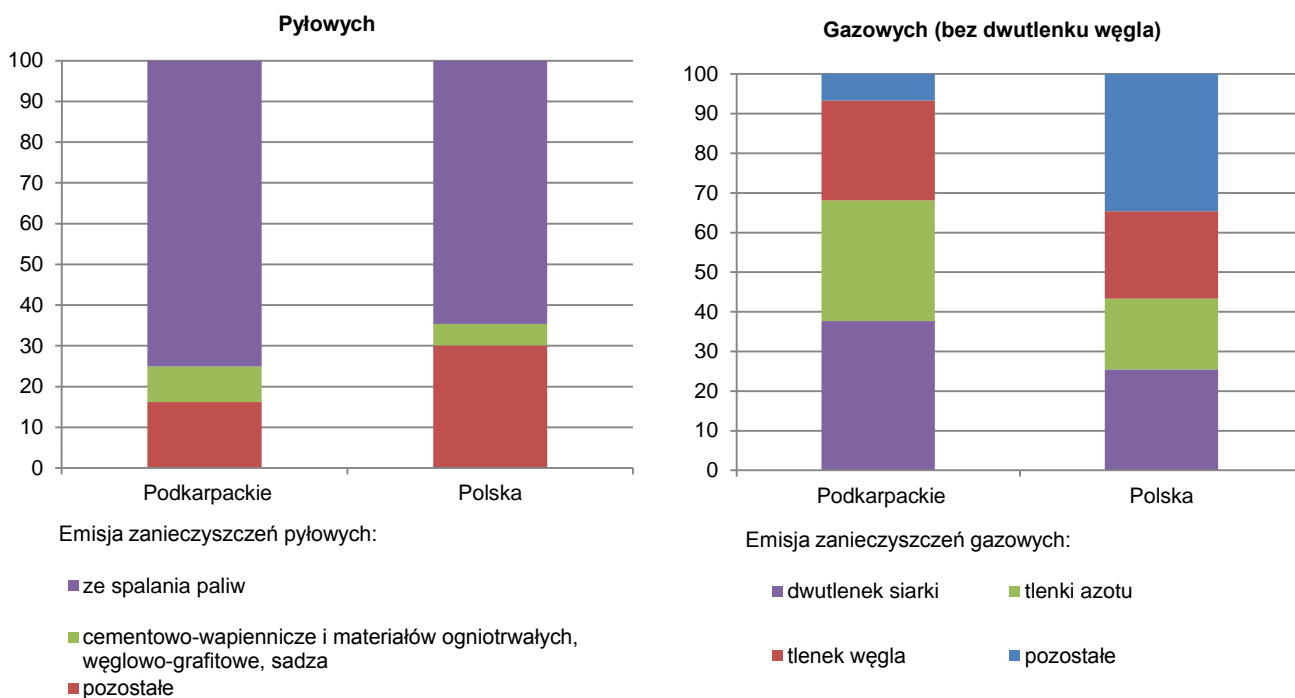
ZANIECZYSZCZENIE I OCHRONA POWIETRZA

W 2014 r. województwo podkarpackie zajmowało 13. miejsce w kraju pod względem emisji zanieczyszczeń gazowych, a także 13. miejsce ze względu na ilość wprowadzanych do powietrza pyłów. Tylko 1,2% emitowanych do powietrza zanieczyszczeń w Polsce pochodziło z terenu województwa podkarpackiego. Ze źródeł zanieczyszczeń objętych opłatami za gospodarcze korzystanie ze środowiska wprowadzono do powietrza ogółem 2527,0 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych i gazowych (łącznie z dwutlenkiem węgla). Wyemitowano 1,4 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, z których ponad 75% stanowił pył ze spalania paliw. Zanieczyszczeń gazowych wprowadzono do powietrza 2525,6 tys. ton. O wielkości emisji tych zanieczyszczeń zdecydował dwutlenek węgla, którego procentowy udział w emisji wyniósł 99,4%. Udział w emisji pozostałych rodzajów zanieczyszczeń był niewielki i kształtował się następująco: dwutlenek siarki stanowił 0,2%, tlenki azotu (w przeliczeniu na NO₂) – 0,2%, tlenek węgla – 0,1%.

W 2014 r. na 82 badanych zakładach szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza, emitujących pyły, gazy lub równocześnie pyły i gazy do powietrza, 59 posiadało **urządzenia do redukcji** zanieczyszczeń pyłowych i 19 gazowych. Zatrzymały i zneutralizowały one 131,0 tys. ton zanieczyszczeń pyłowych, tj. 98,9% zanieczyszczeń wytworzonych i 6,7 tys. ton gazowych (bez dwutlenku węgla), tj. 31,6%. W badanych zakładach zainstalowanych było 825 urządzeń do redukcji zanieczyszczeń powietrza o różnym stopniu sprawności. Procentowe udziały poszczególnych rodzajów urządzeń do redukcji zanieczyszczeń wynosiły: cyklony – 21,6%, multicyklony – 9,7%, filtry tkaninowe – 45,7%, elektrofiltry – 1,8%, urządzenia mokre – 6,4%, inne (np. odpylacze, adsorbery, absorbery, instalacje odsiarczania, dopalacze termiczne i katalityczne) – 14,8%.

Zanieczyszczenia pyłowe i gazowe wprowadzane były do powietrza przez 3049 emitory, z czego 98,8% stanowiły emitory o wysokości do 50 m. Kominy o wysokości 51-99 m stanowiły 0,8%, a emitory wysokie, z których zanieczyszczenia przemieszczają się na duże odległości zaledwie 0,4%.

Struktura zanieczyszczeń powietrza w 2014 r.

OCHRONA PRZYRODY I RÓŻNORODNOŚCI BIOLOGICZNEJ

Cechą charakterystyczną województwa podkarpackiego są rozległe kompleksy leśne i znaczna powierzchnia obszarów przyrodniczych prawnie chronionych. W 2014 r. lasy zajmowały powierzchnię 678,0 tys. ha. **Wskaźnik lesistości** był wyraźnie wyższy od krajowego i wyniósł w województwie podkarpackim 38,0%, podczas gdy w kraju 29,4%. Ponad 78% tej powierzchni stanowiły lasy własności Skarbu Państwa, natomiast lasy prywatne zajmowały 17,5%. Obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionych zajmowały 800,7 tys. ha, co stanowiło 44,9% powierzchni województwa. Wskaźnik ten był wyższy od krajowego, który kształtował się na poziomie 32,5%. Na 1 mieszkańca przypadło 3761 m² powierzchni (w kraju – 2642 m²), co uplasowało województwo na 5. miejscu w kraju.

Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w 2014 r.

Stan w dniu 31 XII

Wyszczególnienie	W hektarach	W % powierzchni ogólnej województwa	Na 1 mieszkańca w m ²
Ogółem	800703,6	44,9	3761
w tym:			
Parki narodowe ^a	46741,2	2,6	220
Rezerваты przyrody ^a	11114,0	0,6	52
Parki krajobrazowe ^{ab}	275517,9	15,4	1294
Obszary chronionego krajobrazu ^b	464755,1	26,0	2183

a Bez otuliny. b Bez rezerwatów przyrody i indywidualnych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.

Obszary prawnie chronione to m.in.: Bieszczadzki Park Narodowy (o powierzchni 29,2 tys. ha), Magurski Park Narodowy (o powierzchni w granicach województwa 17,5 tys. ha), 7 parków krajobrazowych, 13 obszarów chronionego krajobrazu. W 1992 r. utworzono Międzynarodowy Rezerwat Biosfery „Karpaty Wschodnie”, do którego w polskiej części (108724 ha) wchodzi Bieszczadzki Park Narodowy, Park Krajobrazowy Doliny Sanu i Ciśniańsko-Wetliński Park Krajobrazowy.

Na terenie województwa występuje także 95 **rezerwaty przyrody**. W 2014 r. zajmowały one łącznie 11,1 tys. ha (w tym lasy – 96,5%), co stanowiło 0,6% powierzchni województwa. Średnia powierzchnia rezerwatu przyrody wynosiła 117,0 ha (w kraju – 111,9 ha). Rezerваты województwa podkarpackiego charakteryzuje duża różnorodność biologiczna. W 2014 r. występowało 41 rezerwatów leśnych, 24 florystyczne, 11 krajobrazowych, 8 przyrody nieożywionej 6 torfowiskowych, 4 faunistyczne i 1 wodny. Pozostałe osobliwości przyrodnicze chronione były w innych formach (użytki ekologiczne, stanowiska dokumentacyjne, zespoły przyrodniczo-krajobrazowe). Na terenie województwa zarejestrowano 1517 **pomników przyrody**, w których dominowały obiekty chroniące przyrodę żywą (pojedyncze drzewa stanowiły 84,4%).

ODPADY

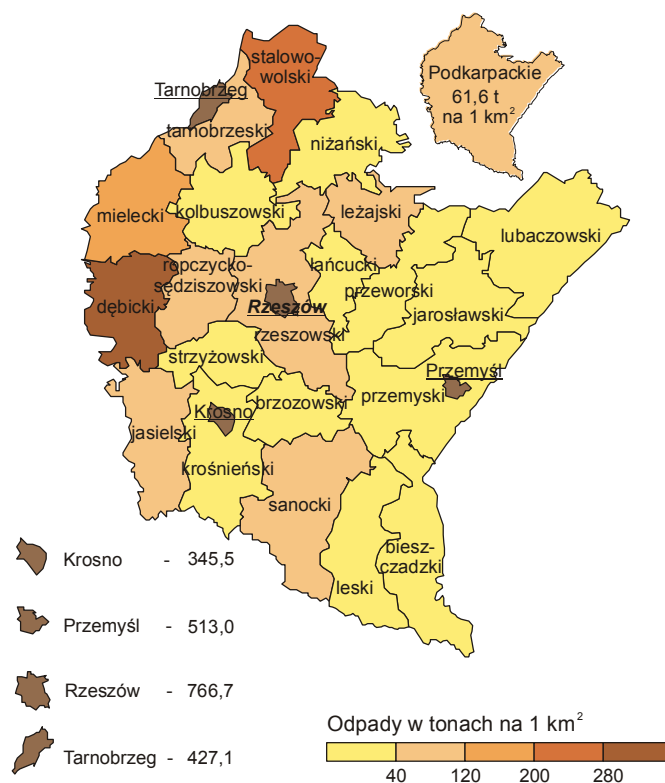
W 2014 r. w 113 zakładach wytwarzających w ciągu roku sumarycznie powyżej 1 tys. ton odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych) lub posiadających 1 mln ton odpadów nagromadzonych, powstało 1099,1 tys. ton odpadów (15. miejsce w kraju), z których ponad 78% przekazano innym odbiorcom, 16,3% – wytwórca we własnym zakresie poddał odzyskowi, ponad 3% – unieszkodliwiono (we własnym zakresie przez wytwórcę) i 2,1% magazynowano czasowo. Na 1 km² przypadało 61,6 ton odpadów wytworzonych (w kraju – 419,8 ton/km²). Na składowiskach własnych zakładów, odpadów dotychczas składowanych (nagromadzonych) na koniec 2014 r. było 60,9 tys. ton, co w porównaniu z nagromadzeniem w skali kraju sklasyfikowało województwo podkarpackie na 16. miejscu. Spośród odpadów poddanych procesom unieszkodliwiania (we własnym zakresie przez wytwórcę), 62,5% stanowiły odpady składowane na składowiskach (wysypiskach, hałdach i stawach osadowych) własnych i innych, 33,7% – przekształcono termicznie, a 3,7% – unieszkodliwiono w inny sposób. Ponadto poddano odzyskowi 28,5 tys. ton odpadów z dotychczas składowanych na terenie zakładów z lat ubiegłych.

Najwięcej odpadów (30,4% wszystkich odpadów wytworzonych) powstało z budowy, remontów i demontażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włączając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych), 23,7% z procesów termicznych, 16,6% z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celulozowej, papieru i tektury, 9,4% z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych, 7,9% z rolnictwa, sadownictwa, upraw

hydroponicznych, rybołówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności, 6,2% z instalacji i urządzeń służących zagospodarowaniu odpadów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych.

W 2014 r. wytworzono ogółem 27,5 tys. ton suchej masy osadów z oczyszczalni komunalnych i przemysłowych, co plasuje województwo na 11. miejscu w kraju. Osady z oczyszczalni komunalnych stanowiły 25,0 tys. ton suchej masy, tj. 91,0%, z których wykorzystano dla potrzeb rekultywacji terenów (w tym gruntów na cele rolne) – 13,2%, magazynowo czasowo – 10,1%, a 73,7% zastosowano w rolnictwie i do uprawy roślin przeznaczonych do produkcji kompostu. Natomiast z oczyszczalni przemysłowych 32,8% osadów wytworzonych poddano składowaniu na składowiskach, poletkach, lagunach i stawach osadowych własnych oraz przeznaczono na magazynowanie czasowe.

Odpady wytworzone^a w 2014 r.

a W ciągu roku. Z wyłączeniem odpadów komunalnych.

Odpady^a wytworzone i dotychczas składowane (nagromadzone) według ważniejszych grup odpadów w 2014 r.

Wyszczególnienie (grupa odpadu)	Odpady wytworzone w ciągu roku						Odpady dotychczas składowane (nagroma- dzone) ^b w tys. ton
	ogółem w tys. ton	poddane odzyskowi ^c	unieszkodliwione ^c		przekazane innym odbiorcom	magazy- nowane czasowo	
			razem	w tym składowane ^d			
w % ogółem							
Ogółem	1099,1	16,3	3,2	2,0	78,4	2,1	60,9
w tym:							
odpady z rolnictwa, sadownictwa, upraw hydroponicznych, rybo- łówstwa, leśnictwa, łowiectwa oraz przetwórstwa żywności	87,2	3,1	20,0	20,0	76,9	-	31,5
odpady z przetwórstwa drewna oraz z produkcji płyt i mebli, masy celu- lozowej, papieru i tektury	182,5	55,8	1,6	-	41,5	1,2	-
odpady z procesów termicznych	260,9	7,1	1,0	1,0	89,6	2,4	0,8
odpady z kształtowania oraz fizycznej i mechanicznej obróbki powierzchni metali i tworzyw sztucznych	102,9	21,8	-	-	78,2	-	-
odpady z budowy, remontów i de- montażu obiektów budowlanych oraz infrastruktury drogowej (włą- czając glebę i ziemię z terenów zanieczyszczonych)	334,4	6,7	-	-	89,7	3,6	-
odpady z instalacji i urządzeń słu- żących zagospodarowaniu odpa- dów, z oczyszczalni ścieków oraz z uzdatniania wody pitnej i wody do celów przemysłowych	68,1	13,5	3,8	1,9	78,7	4,0	12,9

a Z wyłączeniem odpadów komunalnych. b Na składowiskach (wysypiskach, hałdach, stawach osadowych) własnych; stan w końcu roku. c We własnym zakresie przez wytwórcę. d Na składowiskach (wysypiskach, hałdach, stawach osadowych) własnych i innych.

NAKŁADY NA ŚRODKI TRWAŁE NA OCHRONĘ ŚRODOWISKA I GOSPODARKE WODNĄ

Zapobieganie zanieczyszczeniom i degradacji środowiska naturalnego wymaga nakładów na ekologiczne przedsięwzięcia inwestycyjne. W 2014 r. **nakłady na środki trwałe** służące ochronie środowiska (w cenach bieżących) w województwie podkarpackim wyniosły 356,5 mln zł. Na gospodarkę ściekową i ochronę wód przeznaczono 217,7 mln zł, tj. 61,1% nakładów na środki trwałe, w tym głównie na sieć kanalizacyjną odprowadzającą ścieki i wody opadowe – 77,4% i na oczyszczanie ścieków – 19,7%. Na gospodarkę odpadami przeznaczono 48,6 mln zł (13,6%), natomiast na ochronę powietrza atmosferycznego i klimatu wydatkowano 28,5 mln zł (8,0% wszystkich nakładów), w tym na nowe techniki i technologie spalania paliw – 37,3%. Na pozostałą działalność związaną z ochroną środowiska przeznaczono 21,1 mln zł (5,9%), którą w całości wykorzystano na oszczędzanie energii, a 19,7 mln zł (5,5% wszystkich nakładów) wykorzystano na ochronę różnorodności biologicznej i krajobrazu. Na zmniejszanie hałasu i wibracji w 2014 r. wydatkowano 15,4 mln zł (4,3%), a na ochronę i przywrócenie wartości użytkowej gleb, ochronę wód podziemnych i powierzchniowych – 5,7 mln zł (1,6%). W 2014 r. najwięcej nakładów służących ochronie środowiska poniosły przedsiębiorstwa – 35,7% ogółu nakładów, gminy – 34,2%, a jednostki budżetowe – 30,1%.

Nakłady na środki trwałe służące gospodarce wodnej w 2014 r. wyniosły 193,7 mln zł, z tego nakłady poniesione na ujęcia i doprowadzenia wody – 35,3%, obwałowania przeciwpowodziowe stanowiły 30,3% wszystkich nakładów, na zbiorniki i stopnie wodne przeznaczono – 14,5% nakładów, na budowę i modernizację stacji uzdatniania wody – 13,1%, regulacja i zabudowa rzek i potoków – 5,8%, a na stacje pomp na zawałach i obszarach depresyjnych przeznaczono 1,0% nakładów. Jednostki budżetowe w 2014 r. wydatkowały 91,5 mln zł (47,3% nakładów poniesionych na gospodarkę wodną), gminy – 66,3 mln zł (34,2%), a przedsiębiorstwa – 35,9 mln zł, tj. 18,5%.

Efekty rzeczowe uzyskane w wyniku przekazania w 2014 r. do użytku inwestycji służących ochronie środowiska i gospodarce wodnej to m.in.:

- ✓ sieć kanalizacyjna odprowadzająca ścieki (bez przykanalików) o długości 380,1 km,
- ✓ 2 oczyszczalnie ścieków o przepustowości 2958 m³/dobę,
- ✓ sieć wodociągowa o długości 284,9 km,
- ✓ ujęcia wody o wydajności 4906 m³/dobę,
- ✓ regulacja i zabudowa rzek i potoków o długości 5,7 km,
- ✓ obwałowania przeciwpowodziowe o długości 11,0 km.